

Οι προτάσεις της Greenpeace για τα φωτοβολταϊκά στις στέγες

Οκτώβριος 2022

Με αφορμή τις δηλώσεις του Πρωθυπουργού στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης για επιδότηση των φωτοβολταϊκών στις στέγες και τις σχετικές προετοιμασίες του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, η Greenpeace καταγράφει και αναλύει τα προβλήματα της αυτοπαραγωγής ενέργειας και καταλήγει σε συγκεκριμένες προτάσεις στήριξης.

Παρά το γεγονός ότι η χώρα μας ήδη από το 2015 υιοθέτησε θεσμικό πλαίσιο για την αυτοπαραγωγή ενέργειας (ενεργειακός συμψηφισμός ή net-metering) από φωτοβολταϊκά συστήματα σε σπίτια και μικρές επιχειρήσεις, για μία σειρά από λόγους η αυτοπαραγωγή δεν αναπτύχθηκε στην Ελλάδα. Σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, δυστυχώς σήμερα τα ελληνικά νοικοκυριά και οι μικρές επιχειρήσεις δεν μπορούν να απολαύσουν δωρεάν ενέργεια από τον ήλιο, παραμένοντας εκτεθειμένα στην ενεργειακή κρίση και τις υψηλές τιμές ενέργειας.

Λιγότερα από 50.000 νοικοκυριά στη χώρα μας έχουν κάποιο οικιακό φωτοβολταϊκό (μάλιστα η συντριπτική πλειοψηφία αφορά σε συστήματα που μπήκαν ως το 2013 από το παλαιότερο πρόγραμμα “Φωτοβολταϊκά Στη Στέγη” και όχι σε αυτοπαραγωγή). Για σύγκριση, στην **Ολλανδία** περίπου 1,5 εκατ. νοικοκυριά έχουν ήδη φωτοβολταϊκά στη στέγη τους (περίπου το 40% της συνολικά εγκατεστημένης ισχύος φωτοβολταϊκών), ενώ η χώρα έχει θέσει ως στόχο τα 4,5 εκατ. νοικοκυριά ως το 2026.

Ειδικά για τα πιο **ευάλωτα νοικοκυριά** της χώρας μας, τόσο η σημερινή όσο και η προηγούμενη κυβέρνηση έχουν αποτύχει να εφαρμόσουν ένα πρόγραμμα ηλιακής κοινωνικής πολιτικής με παροχή δωρεάν πρόσβασης στην παραγωγή ηλιακής ενέργειας.

Η Ελλάδα έχει μείνει σημαντικά πίσω και σήμερα καλείται να τρέξει για να καλύψει το χαμένο έδαφος.

Γιατί δεν προχώρησε η αυτοπαραγωγή ενέργειας στην Ελλάδα

Καταρχάς, το κόστος των μικρών συστημάτων στη χώρα μας παραμένει δυσανάλογα υψηλό σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Αφενός ο **υψηλός συντελεστής ΦΠΑ** και η **υποχρεωτική εγκατάσταση δεύτερου μετρητή** αυξάνουν ευθέως το συνολικό κόστος της εγκατάστασης. Αφετέρου παρατηρείται μία έλλειψη εγκαταστατών για μικρά συστήματα σε στέγες. Μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος “Φωτοβολταϊκά Στη Στέγη” η αγορά μικρών φωτοβολταϊκών κατέρρευσε, καθώς το επενδυτικό ενδιαφέρον στράφηκε σχεδόν εξ ολοκλήρου στα μεγαλύτερα πάρκα. Η **έλλειψη εγκαταστατών** για μικρά συστήματα σε στέγες εύλογα έχει αυξήσει δυσανάλογα το συνολικό κόστος εγκατάστασης για τα οικιακά συστήματα.

Επιπλέον, δεν βοήθησαν και οι συγκυρίες, με τα capital controls του 2015 και το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον στα χρόνια της πανδημίας και της ενεργειακής κρίσης να αποτελούν

τροχοπέδη για μία νέα αγορά που δεν είχε καταφέρει να φτάσει στα απαραίτητα επίπεδα ωριμότητας.

Τέλος, δεν πρέπει να αγνοηθεί το γεγονός ότι περίπου το 60% του πληθυσμού της χώρας διαμένει σε **πολυκατοικίες** στα αστικά κέντρα με ανεπαρκή χώρο για εγκατάσταση φβ. Για αυτά τα νοικοκυριά απαιτούνται διαφοροποιημένες λύσεις και επιπλέον βελτιώσεις του θεσμικού πλαισίου.

Η αποφασιστική στροφή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα φωτοβολταϊκά στις στέγες

Η σημερινή ενεργειακή κρίση και η απαλλαγή από το ρωσικό ορυκτό αέριο φαίνεται ότι οδηγεί τις εξελίξεις στην Ευρώπη. Η πρόσφατη ανακοίνωση του **REPowerEU** και συγκεκριμένα η [στρατηγική για την ηλιακή ενέργεια](#) περιλαμβάνει την **Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία για την αξιοποίηση της ηλιακής ενέργειας στις στέγες**. Η Πρωτοβουλία δίνει μία νέα ώθηση στην ανάπτυξη των μικρών συστημάτων, μέσα από υποχρεωτικούς στόχους για τα κράτη μέλη, συστάσεις βελτίωσης του θεσμικού πλαισίου και παροχή οικονομικών κινήτρων.

Συγκεκριμένα, όλα τα νέα κτίρια θα πρέπει να έχουν εγκατεστημένα φωτοβολταϊκά στις στέγες τους:

- από το 2026 εφόσον είναι εμπορικά ή δημόσια κτίρια (με επιφάνεια άνω των 250τμ)
- από το 2029 εφόσον είναι κατοικίες και έως τότε κάθε νέο κτίριο θα πρέπει να είναι “solar ready”, δηλαδή να έχει προβλεφθεί η εγκατάσταση φωτοβολταϊκού

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητάει όλα τα *υφιστάμενα* δημόσια και εμπορικά κτίρια (με επιφάνεια άνω των 250τμ) να αποκτήσουν φωτοβολταϊκό το αργότερο ως το 2027.

Μεταξύ άλλων, προβλέπει ότι τα κράτη-μέλη θα πρέπει:

*“να θεσπίσουν εύρωστα πλαίσια στήριξης για τα συστήματα στέγης, μεταξύ άλλων σε συνδυασμό με την αποθήκευση ενέργειας και τις αντλίες θερμότητας, με βάση προβλέψιμους χρόνους **απόσβεσης μικρότερους των 10 ετών**”*

Ιδιαίτερα για τα **ευάλωτα νοικοκυριά**, το REPowerEU απαιτεί:

“τη διασφάλιση ότι οι ενεργειακά φτωχοί και ευάλωτοι καταναλωτές έχουν πρόσβαση στην ηλιακή ενέργεια, π.χ. μέσω εγκαταστάσεων κοινωνικής στέγασης, ενεργειακών κοινοτήτων ή χρηματοδότησης στήριξης για μεμονωμένες εγκαταστάσεις”.

Πέρα από τους στόχους, το REPowerEU απαιτεί απλοποιημένες διαδικασίες σύνδεσης που να μην ξεπερνούν τους τρεις μήνες και υπηρεσίες μίας στάσης (one-stop shop) για τον συνδυασμό μιας επένδυσης σε ηλιακή ενέργεια, ανακαίνιση στέγης και αποθήκευση ενέργειας.

Η εποχή της αποθήκευσης ενέργειας και της εξοικονόμησης

Εξίσου σημαντικά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δίνει έμφαση στην εγκατάσταση υβριδικών συστημάτων (δηλαδή φωτοβολταϊκών και συσσωρευτών) στις κατοικίες και στις επιχειρήσεις.

Η εγκατάσταση μπαταρίας συνδυαστικά με φωτοβολταϊκό σύστημα έχει σημαντικά πλεονεκτήματα τόσο για τον χρήστη όσο και για το δίκτυο της χώρας:

α) μεγιστοποιεί το οικονομικό όφελος για τον χρήστη αφού αυξάνει το ποσοστό της ενέργειας που καταναλώνεται επί τόπου (ταυτοχρονισμός)

β) προστατεύει τον χρήστη από διακοπές ρεύματος και αυξομειώσεις της τάσης.

γ) προσφέρει σημαντικά πλεονεκτήματα στο δίκτυο, αφενός αυξάνοντας τον ηλεκτρικό χώρο αφετέρου δίνοντας τα εργαλεία στον Διαχειριστή να ελέγξει τη ζήτηση (demand response) και να περιορίσει τις πιθανότητες για blackout σε δύσκολες συγκυρίες για το δίκτυο.

Η παραγωγή ενέργειας από μικρά οικιακά συστήματα και η αποθήκευσή της αποτελούν απαραίτητα εργαλεία για την επίτευξη των ευρωπαϊκών και εθνικών στόχων **εξοικονόμησης ενέργειας** στα κτίριά μας ως το 2050. Υπενθυμίζεται ότι σήμερα όλα τα νέα κτίρια και όσα αναβαθμίζονται πρέπει να είναι Σχεδόν Μηδενικής Ενεργειακής Κατανάλωσης (nZEB), ενώ το αργότερο ως το 2030 πρέπει να είναι Κτίρια Μηδενικών Εκπομπών (ZEB). Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι τα κτίρια θα πρέπει να καταναλώνουν την ελάχιστη δυνατή ενέργεια η οποία θα πρέπει να παράγεται επί τόπου από ΑΠΕ.

Η πρωτοβουλία για τις ηλιακές στέγες του REPowerEU, συγκεκριμένα, προβλέπει ότι η προώθηση των στεγών θα πρέπει να εναρμονίζεται *“σε σχέση με το πρότυπο για κτίρια με σχεδόν μηδενική κατανάλωση ενέργειας”*.

Η χώρα μας οφείλει να αφουγκραστεί τις εξελίξεις και να κινηθεί γρήγορα για καλύψει το χαμένο έδαφος. Η πρόσφατη δήλωση του **Έλληνα Πρωθυπουργού στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης** για επικείμενη γενναία επιδότηση στην εγκατάσταση φωτοβολταϊκών κινείται στη σωστή κατεύθυνση.

Θα πρέπει, ωστόσο, να γίνει προσεκτικός σχεδιασμός καθώς και να συνοδευτεί με αλλαγές στις διαδικασίες αίτησης, έγκρισης και σύνδεσης του φωτοβολταϊκού συστήματος.

Επιδότησεις: απαιτείται προσεκτικός σχεδιασμός και όχι κινήσεις εντυπωσιασμού

Ειδικά για τα μικρά φωτοβολταϊκά για αυτοπαραγωγή, κατά το παρελθόν η Greenpeace έχει υποστηρίξει ότι δεν απαιτούνται επιδοτήσεις κεφαλαίου, αλλά βελτίωση των διαδικασιών και απαλλαγή από υπέρμετρες χρεώσεις. Οι επιδοτήσεις μπορεί να κρύβουν κινδύνους για την ανάπτυξη μιας υγιούς αγοράς, καθώς μπορούν να δημιουργήσουν στρεβλώσεις όπως λ.χ. αυτές που έχουν παρατηρηθεί στην αγορά εξοικονόμησης ενέργειας με τις επιδοτήσεις του Εξοικονομώ.

Ωστόσο, οι λόγοι που αναφέρθηκαν παραπάνω καθιστούν σήμερα αναγκαία την άμεση στήριξη των μικρών φωτοβολταϊκών. Ένα **βραχυπρόθεσμο, κοστολογημένο και στοχευμένο πρόγραμμα επιδοτήσεων σε συνδυασμό με μείωση του ΦΠΑ και βελτίωση των γραφειοκρατικών διαδικασιών** θα μπορούσε να δώσει την απαραίτητη ώθηση στην αγορά καθώς και να επιτρέψει στη χώρα μας να καλύψει το χαμένο έδαφος και να εναρμονιστεί με τους στόχους του REPowerEU.

Καταγράφοντας τα προβλήματα του κλάδου από φορείς της αγοράς και λαμβάνοντας υπόψη τις [αναλύσεις](#) του **Συνδέσμου Εταιριών Φωτοβολταϊκών** για διαφορετικά σενάρια επιδοτήσεων σε φωτοβολταϊκά και μπαταρίες και τον αντίστοιχο χρόνο απόσβεσής τους, η Greenpeace προτείνει τα ακόλουθα.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΠΟ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΑ ΣΤΙΣ ΣΤΕΓΕΣ

Γενική περιγραφή

Προτείνεται η δημιουργία ενός πλαισίου στήριξης των μικρών συστημάτων για αυτοπαραγωγή με (άλλα όχι αποκλειστικά) τη δυνατότητα εγκατάστασης μπαταρίας, με βασικούς άξονες

- α) τη βελτιστοποίηση των διαδικασιών εγκατάστασης.
- β) την επιδότηση μέρους του κόστους αγοράς και εγκατάστασης του συστήματος
- γ) τη μείωση του ΦΠΑ,

Προτείνεται οι επιδοτήσεις να έχουν χρονικό ορίζοντα τριετίας. Αντίθετα η μείωση του ΦΠΑ θα πρέπει να λάβει χαρακτηριστικά μόνιμου μέτρου (τουλάχιστον ορίζοντα δεκαετίας) ώστε να συνεισφέρει στην ομαλοποίηση της αγοράς μετά τον τερματισμό των επιδοτήσεων.

Θα πρέπει να δοθεί έμφαση στα **ευάλωτα νοικοκυριά** τα οποία μπορούν να απολαμβάνουν ένα έξτρα μπόνους επιδότησης καθώς και πρόσβαση σε δωρεάν δανεισμό. Μπόνους προτείνεται επίσης στην περίπτωση όπου το φωτοβολταϊκό σύστημα (με ή χωρίς αποθήκευση) εγκαθίσταται μετά από ενεργειακή αναβάθμιση του ακινήτου και μετατροπή σε NZEB.

Ειδικά για τις πολυκατοικίες, προτείνεται η εφαρμογή της **συλλογικής αυτοπαραγωγής** όπως οι Greenpeace, Ινστιτούτο Παθητικού Κτιρίου, Electra Energy και ΣΕΦ έχουν ήδη [ζητήσει](#) με επιστολή στον Υπουργό ΠΕΝ, βάση τα όσα προβλέπει η Οδηγία για τις ΑΠΕ (2018). Επιπλέον, θα πρέπει να στηριχθεί ο θεσμός των Ενεργειακών Κοινοτήτων και ιδιαίτερα όσες Ενεργειακές Κοινότητες είναι άνω των 60 μελών και έχουν τουλάχιστον ένα έργο εικονικού συμψηφισμού για τα μέλη τους.

Προτείνονται οι επιδοτήσεις να έχουν **αναδρομικό χαρακτήρα** και να ισχύσουν από την ψήφιση του Ν.4951/2022 (που δέσμευσε ηλεκτρικό χώρο για τα μικρά συστήματα) ώστε να αναστραφεί το “πάγωμα” της αγοράς που παρατηρείται σήμερα.

A. Βελτιστοποίηση διαδικασιών για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκού στη στέγη

- Να καταργηθεί η υποχρέωση εγκατάστασης δεύτερου μετρητή.
- Να μην απαιτείται “βεβαίωση τεκμηρίωσης νόμιμης χρήσης” του Ν.4951/2022 από δικηγόρο και να αντικατασταθεί από υπεύθυνη δήλωση του χρήστη.
- Να μην απαιτείται απαλλακτικό από περιβαλλοντική αδειοδότηση που τοποθετούνται στο οικόπεδο πλησίον του κτιρίου.
- Να τεθεί αυστηρό χρονοδιάγραμμα στον ΔΕΔΔΗΕ για την ενεργοποίηση της σύνδεσης, ώστε να μην ξεπερνάει τους 3 μήνες, όπως προβλέπεται στο REPowerEU.
- Να αρθεί το όριο των 30 kVA για συστήματα αποθήκευσης στο net-metering.
- Για τις πολυκατοικίες ειδικότερα, να εφαρμοστεί η δυνατότητα **συλλογικής αυτοπαραγωγής** για τους χρήστες, ώστε να μην χρειάζεται η σύσταση ενεργειακής κοινότητας ανά πολυκατοικία.

B. Οικονομικά κίνητρα για αυτοπαραγωγή στις στέγες

- Επιδότηση 25% και μείωση ΦΠΑ στο 6%
- Ειδικά για ευάλωτα νοικοκυριά: επιδότηση 35% και παροχή δανείου με μηδενικό επιτόκιο
- Επιπλέον μπόνους 10% στην επιδότηση του φωτοβολταϊκού εφόσον συνδυάζεται με παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας που μετατρέπουν την κατοικία ή την επιχείρηση σε κτίριο Σχεδόν Μηδενικών Εκπομπών (NZEB)

Γ. Οικονομικά κίνητρα για την αποθήκευση ενέργειας

- Επιδότηση 25% στο φωτοβολταϊκό και μείωση ΦΠΑ στο 6%. Επιδότηση 25% της μπαταρίας.
- Ειδικά για ευάλωτα νοικοκυριά, επιδότηση 35% στο φωτοβολταϊκό και μείωση ΦΠΑ στο 6%. Επιδότηση 35% της μπαταρίας. Παροχή δανείου με μηδενικό επιτόκιο.
- Επιπλέον μπόνους 10% στην επιδότηση του φωτοβολταϊκού και της μπαταρίας εφόσον συνδυάζονται με παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας που μετατρέπουν την κατοικία ή την επιχείρηση σε κτίριο Σχεδόν Μηδενικών Εκπομπών (NZEB)

Τα παραπάνω να ισχύουν και για την περίπτωση του νέου σχήματος αυτοπαραγωγής που επεξεργάζεται το υπουργείο το οποίο αφορά στην πώληση της περίσσειας ενέργειας στο δίκτυο.

Για περισσότερες πληροφορίες:

Τάκης Γρηγορίου, σύμβουλος σε θέματα ενέργειας για το ελληνικό γραφείο της Greenpeace, 6984 617027

Σάντυ Φαμελιάρη, υπεύθυνη προγραμμάτων για την κλιματική αλλαγή,
sfamelia@greenpeace.org